

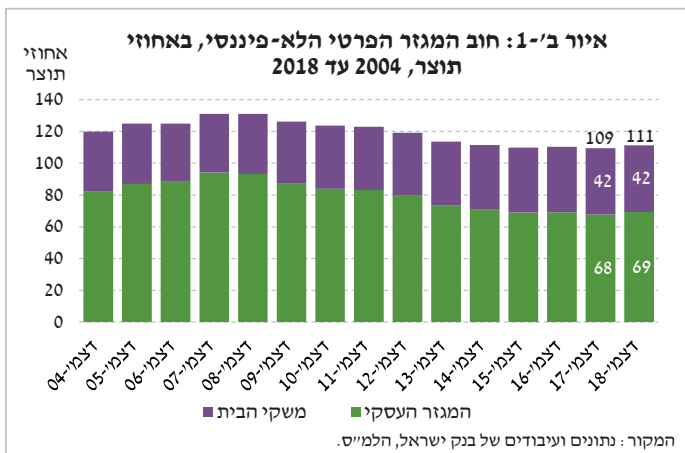
ב. החוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי

יתרת החוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי¹ המשיכה לגדול בשנת 2018 בשיעור של כ-6%, גבוה משמעותית מזה של השנה הקודמת (2.9%). עלייה זו עיקרה גידול כמותי בחוב של שני המגזרים הלזים, ומקצתה פחות של השקל מול הדולר, שהגדיל את השווי של החוב הנקוב במט"ח והצמוד למט"ח.

יחס החוב של המגזר העסקי לתוצר עלה השנה, ואילו יחס החוב של משקי הבית לתוצר נותר כמעט ללא שינוי. יתרת החוב של המגזר העסקי גדלה בשיעור גבוה מזה של השנה הקודמת (6.8% לעומת 1.5%). קצבי הגידול הן של החוב לבנקים והן של החוב לגופים החוץ-בנקאיים עלו השנה.

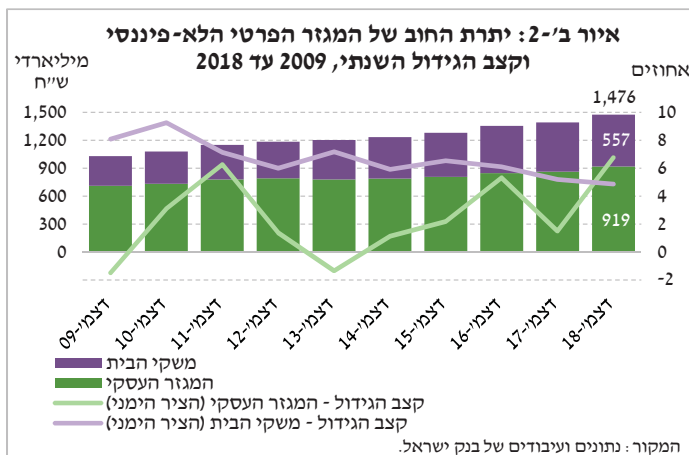
נמשכה העלייה ביתרת החוב של משקי הבית, אך בשיעור נמוך מעט מזה של השנה הקודמת (4.9% לעומת 5.2%), המשך להאטת הגידול שהחלה בשנת 2015. בלטה הירידה בקצב הגידול של יתרת החוב שלא לדיור, תוצאה של ירידה בחוב לבנקים והתמתנות צמיחתו של החוב לגופים החוץ-בנקאיים.

1. החוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי (העסקי ומשקי הבית)

בשנת 2018 עלה יחס החוב של המגזר הפרטי לתוצר, עלייה שרובה ביחס החוב של המגזר העסקי לתוצר.

יחס החוב של המגזר העסקי לתוצר עלה בשנת 2018 בכ-1.5 נקודות האחוז ועמד בסופה על כ-69%. יחס החוב של משקי הבית לתוצר נותר כמעט ללא שינוי – כ-42%. הן יחס החוב של המגזר העסקי לתוצר והן זה של משקי הבית נמוכים בהשוואה בין-לאומית².

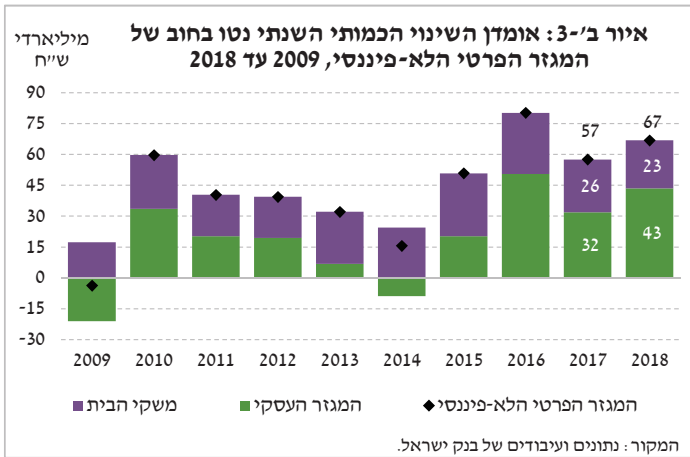

נמשכה העלייה ביתרת החוב של המגזר הפרטי, הן בחוב של המגזר העסקי והן בחוב של משקי הבית.

יתרת החוב של המגזר הפרטי גדלה בכ-84 מיליארדי ש"ח (6%), עד לרמה של כ-1.5 טריליונים. יתרת החוב של המגזר העסקי גדלה בשיעור גבוה מזה של השנה הקודמת (6.8% לעומת 1.5%), וכן גבוה משיעור הגידול ביתרת החוב של משקי הבית; נמשכה העלייה ביתרת החוב של משקי הבית, אך בשיעור נמוך מעט מאשר בשנה הקודמת (4.9% לעומת 5.2%), המשך להאטת הגידול שהחלה בשנת 2015.

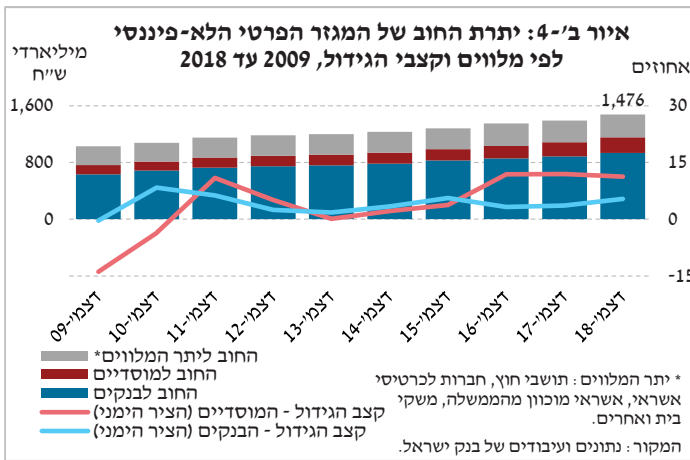
¹ הפרק מתמקד בחוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי למלווים העיקריים (בנקים, גופים מוסדיים ותושבי חוץ), ואינו כולל חוב למלווים אחרים (כגון חברות אשראי פרטיות). ראו הסבר ברשימת המונחים המרכזיים בסוף הפרק. נתוני החוב לבנקים מבוססים על נתוני המאזנים החודשיים ולא על נתוני הדוחות הכספיים השנתיים, שכן הדוחות ל-2018 טרם פורסמו לציבור.

² להרחבה ראו "מבט מקרוב" בסוף הפרק.

העלייה ביתרת החוב של המגזר הפרטי נבעה בעיקר מגידול כמותי נטו³ בשני המגזרים הללו.

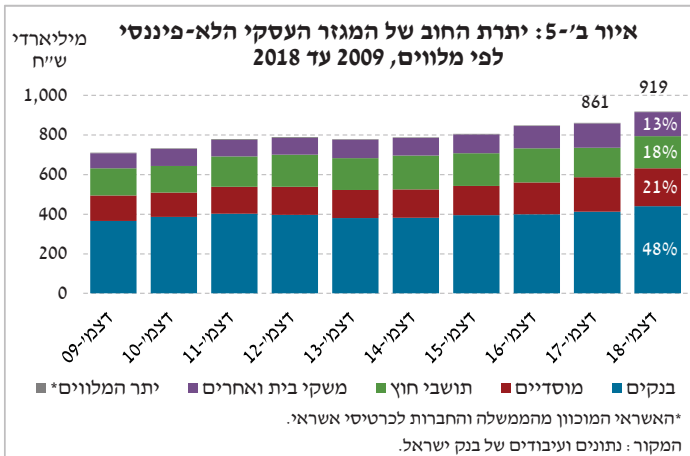
הגידול הכמותי נטו של חוב המגזר העסקי הסתכם בכ-43 מיליארדי ש"ח – גבוה מזה של משקי הבית (23 מיליארדים). הגידול הכמותי נטו של חוב המגזר העסקי השנה היה גבוה מאשר בשנה הקודמת, ואילו זה של משקי הבית היה נמוך מאשר בשנה הקודמת.

קצב הגידול של חוב המגזר הפרטי לגופים המוסדיים המשיך להיות גבוה מזה של החוב לבנקים. עם זאת יתרת החוב לגופים המוסדיים נמוכה.

יתרת החוב של המגזר הפרטי לבנקים ולגופים המוסדיים המשיכה לעלות השנה, עד לרמה של כ-1.2 טריליוני ש"ח. כ-63% מסך החוב של המגזר הפרטי הוא לבנקים, וכ-15% – לגופים המוסדיים.

2. החוב של המגזר העסקי הלא-פיננסי⁴ (ללא הבנקים וחברות הביטוח)

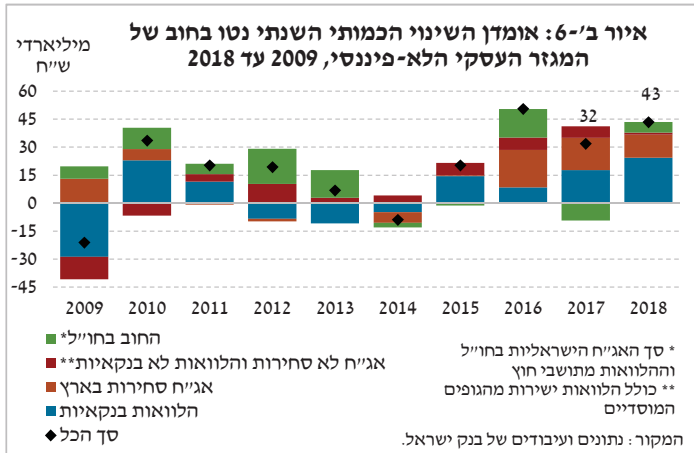

בשנת 2018 נמשכה מגמת העלייה ביתרת החוב של המגזר העסקי לכל המלווים – בעיקר בחוב לבנקים ולגופים המוסדיים.

יתרת החוב של המגזר העסקי גדלה בכ-58 מיליארדי ש"ח לרמה של כ-919 מיליארדים: מחצית מהעלייה הייתה בחוב לבנקים, שהוא כ-48% מסך החוב של המגזר העסקי; נמשכה העלייה בחוב של המגזר העסקי לגופים המוסדיים (כ-18 מיליארדי ש"ח), עד לרמה של כ-192 מיליארדים; החוב לתושבי חוץ עלה בכ-9% (כ-13 מיליארדי ש"ח), עד לרמה של כ-162 מיליארדים.

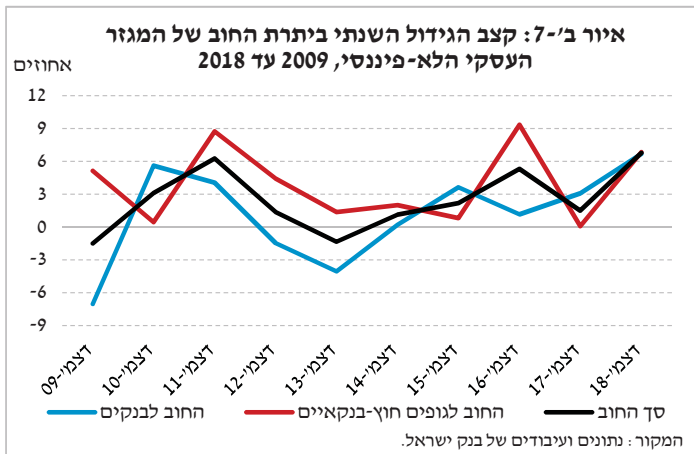
³ ראו מונחים מרכזיים בסוף הפרק.

⁴ בכל מקום בו מצוין "המגזר העסקי" הכוונה למגזר העסקי הלא-פיננסי (ללא הבנקים וחברות הביטוח).

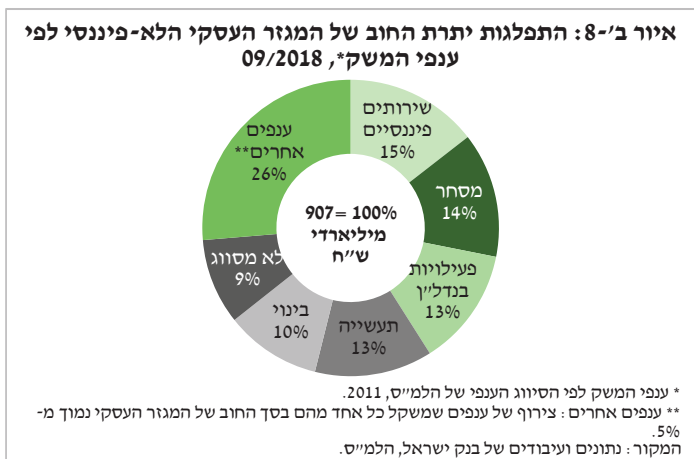
העלייה ביתרת החוב של המגזר העסקי נבעה בעיקר מגידול כמותי נטו בהלוואות הבנקאיות ובאפיק האג"ח הסחירות בארץ.

הגידול הכמותי נטו של סך החוב הסתכם בכ-43 מיליארדי ש"ח, מהם כ-24 מיליארדים בהלוואות הבנקאיות – המשך לגידול הכמותי באפיק זה בשנים האחרונות. גידול כמותי נטו נרשם גם בחוב החוץ-בנקאי – הן באג"ח הסחירות בארץ והן בהלוואות מתושבי חוץ.

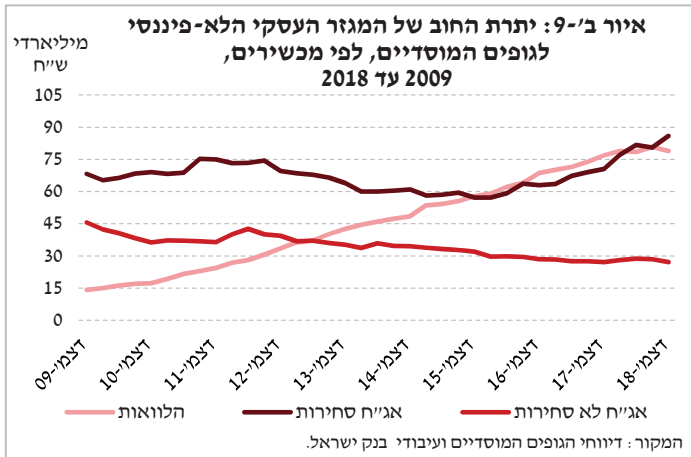
קצבי הגידול הן של החוב לבנקים והן של החוב לגופים החוץ-בנקאיים עלו השנה.

בחוב לגופים חוץ-בנקאיים נרשם שיעור גידול משמעותי של כ-6.8%, לאחר שיעור אפסי בשנה הקודמת. שיעור הגידול של החוב לבנקים עלה אף הוא, לכ-6.7%, לעומת כ-3.1% בשנה הקודמת.

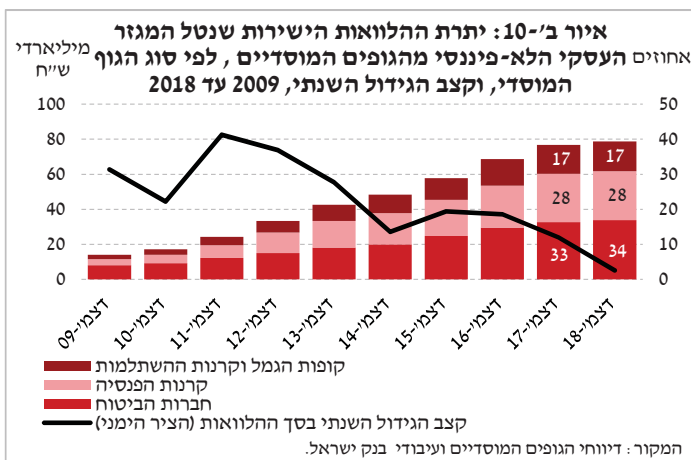
כרבע מסך החוב של המגזר העסקי מתרכז בענף הפעילויות בנדל"ן ובענף הבינוי.

רוב החוב של החברות בענפים אלו ניתן באמצעות הלוואות בנקאיות. החוב של ענף השירותים הפיננסיים וזה של ענף המסחר הם כ-15% וכ-14% מסך החוב של המגזר העסקי, בהתאמה, ושל ענף התעשייה – כ-13% ממנו.

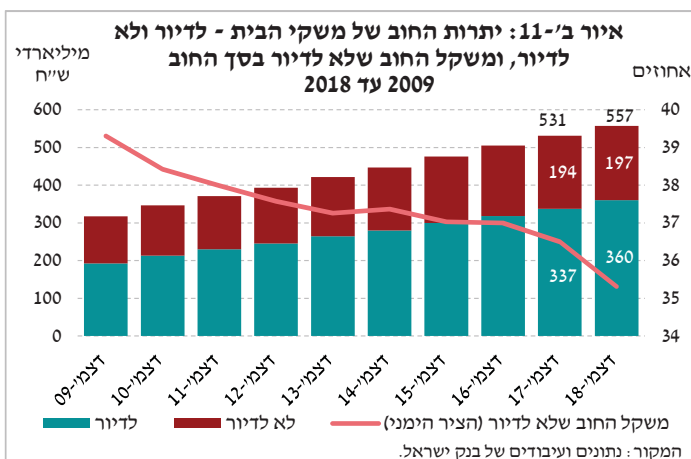
נמשכה העלייה בחוב של המגזר העסקי לגופים המוסדיים, בעיקר באמצעות אג"ח סחירות.

יתרת החוב של המגזר העסקי לגופים המוסדיים גדלה בכ-10% (כ-18 מיליארדי ש"ח), לרמה של כ-192 מיליארדים: יתרת החוב באמצעות אג"ח סחירות עלתה בכ-15 מיליארדי ש"ח, לרמה של כ-86 מיליארדים; יתרת ההלוואות הישירות עלתה בכ-2 מיליארדי ש"ח והגיעה לרמה של כ-79 מיליארדים; יתרת החוב באמצעות אג"ח לא סחירות נותרה כמעט ללא שינוי ברמה של כ-27 מיליארדי ש"ח.

נמשכה ההתמתנות בקצב הגידול של יתרת ההלוואות הישירות שנטל המגזר העסקי מהגופים המוסדיים.

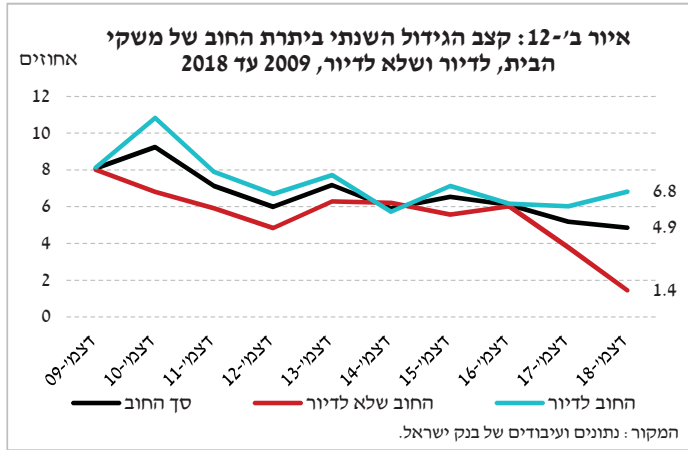
יתרת ההלוואות שהמגזר העסקי נטל מכל הגופים המוסדיים יחד גדלה בכ-2.6% בלבד, וזאת לעומת שיעור גידול של כ-12% בשנה הקודמת. בהתפלגות לפי סוג הגוף המוסדי המשיך לבלוט משקלן של חברות הביטוח – כ-43% מסך ההלוואות.

3. החוב של משקי הבית

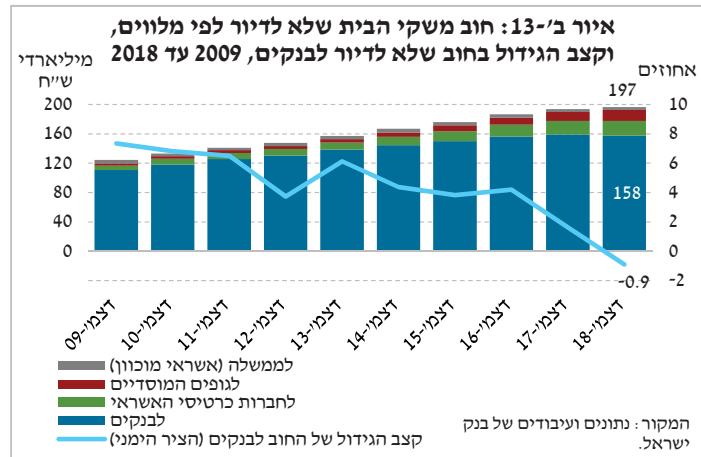
בשנת 2018 נמשכה העלייה ביתרת החוב של משקי הבית, הן בחוב לדיור והן בחוב שלא לדיור.

במהלך השנה גדלה יתרת החוב של משקי הבית בכ-26 מיליארדי ש"ח (4.9%) עד לרמה של כ-557 מיליארדים: החוב לדיור גדל בכ-23 מיליארדי ש"ח, עד לרמה של כ-360 מיליארדים; יתרת החוב שלא לדיור גדלה בכ-3 מיליארדי ש"ח בלבד, ומשקלה בסך החוב המשיך לרדת (ירידה של כ-1.2 נקודות האחוז), לכ-35%.

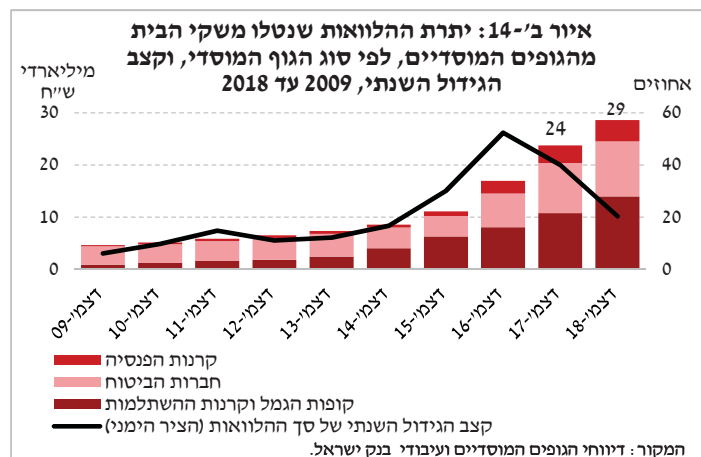
נמשכה הירידה בקצב הגידול של החוב שלא לדיור, שהחלה בסוף 2016.

שיעור הגידול של החוב שלא לדיור ירד בכ-4.6 נקודות האחוז, עד לרמה של כ-1.4%. שיעור הגידול של החוב לדיור עלה בכ-0.8 נקודות האחוז, לרמה של כ-6.8%.

יתרת החוב של משקי הבית שלא לדיור לבנקים ירדה השנה.

הירידה ביתרת החוב שלא לדיור לבנקים הסתכמה בכמיליארד ש"ח, המשך של מגמת הירידה בקצב גידולו, שהחלה בסוף שנת 2016. אף על פי כן הבנקים ממשיכים להיות המלווה העיקרי למשקי הבית: יתרת החוב שלא לדיור לבנקים עמדה בסוף השנה על כ-158 מיליארדי ש"ח, שהם כ-80% מסך החוב שלא לדיור. כנגד זאת גדלה יתרת החוב שלא לדיור לשאר המלווים בכ-4 מיליארדי ש"ח, עיקרם (כ-3 מיליארדים) לגופים המוסדיים.

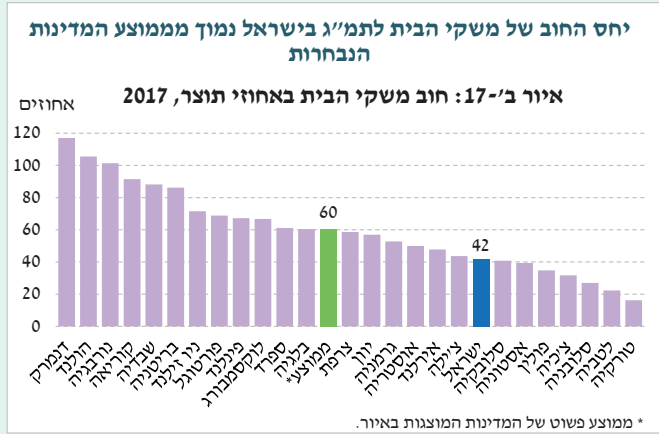
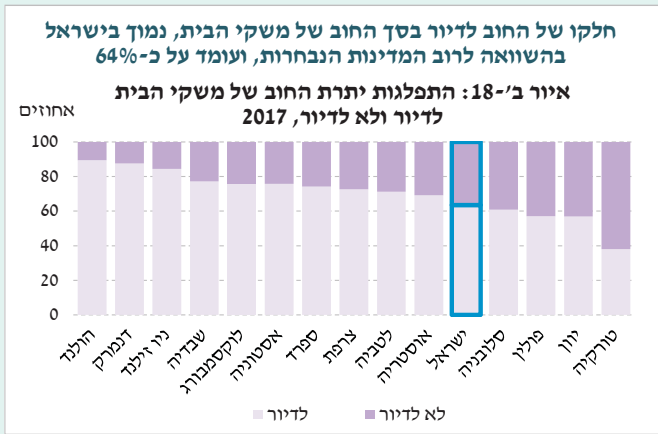
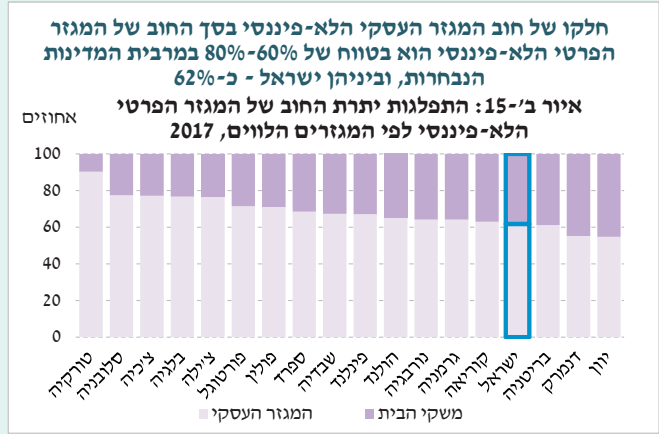
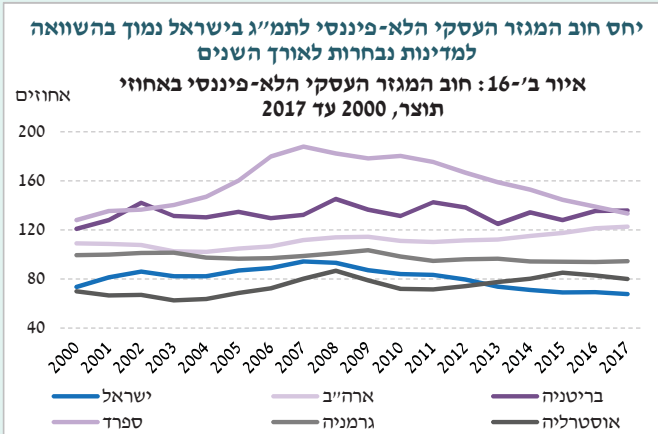
נמשכה העלייה ביתרת ההלוואות שנטלו משקי הבית מהגופים המוסדיים, אמנם בקצב נמוך יותר מאשר בשנים האחרונות.

בשנת 2018 נרשם שיעור גידול של כ-20% ביתרת החוב של משקי הבית לגופים המוסדיים, נמוך מאשר בשנים האחרונות. יתרת החוב לגופים אלו עלתה בכ-5 מיליארדי ש"ח, עד לרמה של כ-29 מיליארדים, ושיעורה בסך החוב של משקי הבית הוא כ-5%. הגידול התרכז בעיקר בהלוואות מקופות הגמל ומקרנות ההשתלמות (כ-3 מיליארדי ש"ח).

מבט מקרוב

החוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי – השוואה בין-לאומית¹

¹ בחירת המדינות על פי זמינות הנתונים.

המגזר העסקי בנתוני ישראל באיורים אלה כולל את מגזר השירותים הפיננסיים.

מקור הנתונים: נתוני ישראל- עיבודים ואומדנים שנערכו בבנק ישראל. נתוני שאר המדינות- נתוני OECD ועיבודי בנק ישראל.

אינדיקטורים עיקריים לחוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי

2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	
החוב של המגזר העסקי הלא-פיננסי							
919	861	848	806	788	779	790	יתרת החוב (מיליארדי ש"ח, סוף תקופה)
43	32	50	20	-9	7	19	אומדן השינוי הכמותי נטו (מיליארדי ש"ח, מצטבר שנתי)
52	52	53	51	52	51	50	משקל החוב החוץ-בנקאי (אחוזים, סוף תקופה)
25	25	24	23	24	23	23	משקל החוב הסחיר (אחוזים, סוף תקופה)
69	68	69	69	71	74	80	יחס חוב המגזר העסקי לתמ"ג (אחוזים, סוף תקופה)
החוב של משקי הבית							
557	531	505	476	447	422	394	סך החוב של משקי הבית (מיליארדי ש"ח, סוף תקופה)
23	26	30	31	24	25	20	אומדן השינוי הכמותי נטו - נטילת אשראי נטו (מיליארדי ש"ח, מצטבר שנתי)
65	64	63	63	63	63	62	משקל החוב לדיוור (אחוזים, סוף תקופה)
60	53	59	65	52	52	47	סך כל נטילת משכנתאות חדשות (מיליארדי ש"ח, מצטבר שנתי)
42	42	41	41	40	40	40	יחס חוב משקי הבית לתמ"ג (אחוזים, סוף תקופה)

המקור: נתונים ועיבודים של בנק ישראל.

מקורות הנתונים ומונחים מרכזיים¹

החטיבה למידע ולסטטיסטיקה בבנק ישראל מנהלת מערכת של נתונים על הפעילות בשוק האשראי: החטיבה אוספת נתונים ומידע מדיווחים וממקורות שונים, מעבדת אותם לכדי מערכת נתונים כוללת ועקבית ומחשבת את מצרפי האשראי במשק לפי פילוחים שונים. מקורות הנתונים למערכת: דיווחי מערכת הבנקאות לפיקוח על הבנקים; דוחות כספיים רבעוניים של החברות לכרטיסי אשראי; דיווחי הגופים המוסדיים למשרד האוצר ולבנק ישראל; הבורסה לניירות ערך בתל אביב; דיווחים ישירים של חברות עסקיות ישראליות גדולות לבנק ישראל על פעילותן מול תושבי חוץ; דיווחים של בנקים ומתווכים פיננסיים אחרים לבנק ישראל על החזקות של תושבי חוץ בנכסים פיננסיים ישראלים; משרד האוצר.

- **המגזר הפרטי הלא-פיננסי** מורכב מהמגזר העסקי (חברות עסקיות ישראליות שאינן בנקים וחברות ביטוח) וממשקי הבית. הפרק מתמקד בחוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי למלווים העיקריים (בנקים, גופים מוסדיים ותושבי חוץ), ואינו כולל חוב למלווים אחרים (כגון חברות אשראי פרטיות). ההערכה היא כי היקף פעילותם של המלווים האחרים קטן ביחס לזה של המלווים העיקריים והם אינם נכללים כיום במצרפים בשל מחסור בנתונים. איסוף נתונים אלו צפוי להתרחב לאחר השלמת איסוף הנתונים על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון האחראית למתן רישיונות לעוסקים במתן אשראי במסגרת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו 2016. וכן לאחר הקמת והפעלת מאגר לשיתוף נתוני אשראי על ידי בנק ישראל בהתאם לחוק נתוני אשראי התשע"ו 2016.
- **יתרת החוב** מייצגת את מלאי האשראי (positions, stocks) מנקודת הראות של הלווים במשק בנקודת זמן מסוימת. ערכו של החוב אינו תלוי בשווי האג"ח בשוק או בשווי ההלוואות בספרי המלווים. לכן יתרות האג"ח מוצגות בו בערך הנקוב המתואם, ויתרות ההלוואות מוצגות לפני ניכוי של יתרות ההפרשה להפסדי אשראי בספרי המלווים (לדוגמה: ההפרשה לחובות מסופקים/בעייתיים במאזני הבנקים).
- **אומדן השינוי הכמותי נטו, העלייה/הירידה הכמותית בחוב** הוא השינוי ביתרת החוב, המייצג את הפעילות הכלכלית בשוק האשראי. השינוי ביתרת החוב מושפע מגיוס החוב נטו (אשראי חדש שגויס, כגון נטילת הלוואה או הנפקת אג"ח, בניכוי אשראי שנפרע, כגון החזר הלוואה או פירעון אג"ח), מתשלומי ריבית וצבירות ריבית, משינויים במחירים (כגון שינוי במדד המחירים לצרכן בחוב הצמוד למדד) ומגורמים נוספים. מאחר שחסרים נתונים ישירים על כל אחד מרכיבים אלה, מחושב "אומדן השינוי הכמותי נטו", הנגזר מנתוני יתרות החוב. אומדן השינוי הכמותי במהלך תקופה נתונה מחושב כהפרש בין יתרת החוב בסוף התקופה ליתרה בתחילתה, בניכוי השינויים במחירים הרלוונטיים. מאחר שהאומדן לשינוי הכמותי נטו נגזר מהיתרות, הוא כולל השפעות נוספות על היתרה מלבד גיוס חוב נטו, כגון צבירות/תשלומי ריבית. בפרק זה אנו לא מתייחסים לגיוס חוב נטו בנפרד.
- **הלוואות לדיור מהבנקים**, כפי שדווחו לבנקים על ידי הלקוחות, מוגדרות כהלוואות המקיימות אחד מתנאים אלו (ובלבד שלא ניתנו למטרת עסק): הלוואה מיועדת לרכישה או לחכירה של דירת מגורים, בנייתה, הרחבתה או שיפוץ; לרכישת מגרש לבניית דירת מגורים או לרכישת זכות בדירת מגורים תמורת דמי מפתח; למימון פירעון מוקדם של הלוואה כאמור בשני הסעיפים הראשונים, במלואה או בחלקה.
- **הלוואות שלא לדיור מהבנקים**, כפי שדווחו לבנקים על ידי הלקוחות, מוגדרות כהלוואות מהבנקים לאנשים פרטיים (כולל עו"ש שלילי/משיכת יתר) ולמלכ"רים פרטיים תושבי ישראל, שמטרתן אינה דיור. כולל גם הלוואות בביטחון דירת מגורים שלא למטרת מגורים (הלוואות לכל מטרה).

¹ לפירוט נוסף של הגדרות, מושגים והסברים ראו את "מערכת נתוני האשראי בישראל" בחלקו השני של הפרסום מבט סטטיסטי 2015.